

Zpráva ke stavu státního zastupitelství a soudnictví

ČERVENEC — PROSINEC 2020

Ve zkratce

Navzdory přetrvávající pandemii, která ovlivňovala oblast justice i ve druhé polovině roku, se podařilo zajistit bezpečné podmínky a přizpůsobit činnost soudů tak, aby mohla pokračovat soudní jednání. Na druhou stranu, důvěru veřejnosti ve fungování justice může podryvat opakující se provinění vysokých představitelů justice, spojené s výkonem jejich funkce. Problematická je stále nedostatečná úroveň digitalizace v oblasti justice, která způsobuje velké průtahy v soudních říze-

ních - ministerstvo spravedlnosti selhává v zajišťování fungování soudů v oblasti informatiky a soudních znalců. V legislativní oblasti byla pozitivně přijata zásadní novela v oblasti trestního práva, ve věci práva na obhajobu dále významné rozhodnutí Ústavního soudu. Naopak v oblasti exekuční legislativy experti plánovanou novelu kritizují, zejména s ohledem na nepřijetí exekutorské teritoriality.

JUDr. Petra Masopust Šachová, Ph.D.

Mgr. Věra Nováková

JUDr. Ondřej Šťastný

Hlavní zjištění

HROZBA!

Rozhodnutí ministerstva spravedlnosti nepodávat návrhy na jmenování soudců

Ministerstvo spravedlnosti rozhodlo nepodávat v roce 2021 návrhy na jmenování nových soudců, s odkazem na nižší vytíženost soudů v hlavních agendách. K tomuto snížení skutečně došlo, zejména v civilní odvolací agendě a také v trestní agendě. Ministerstvo však už nezohlednilo, že nižší vytíženost neplatí pro všechny soudy. Řada soudů se nadále potýká s vysokým počtem neskončených věcí, což je následkem dlouhodobého personálního podhodnocení v předchozích letech. Rozhodnutí negativně dopadá na účastníky řízení, kteří budou muset počítat s prodloužením soudního řízení. Zároveň ohrožuje soudní nezávislosti, protože nutí

Pozitivní trendy ↗

- ↗ Novela trestního zákoníku a trestního řádu, která přináší řadu pozitivních trendů, například institut doznání obviněného jako polehčující okolnosti, rozšíření možnosti užití dohody o vině a trestu nebo zvýšení hranic majetkové škody.
- ↗ Rozhodnutí Ústavního soudu ve věci práva na bezplatnou obhajobu, ve kterém Ústavní soud vyjádřil názor, že právo na obhajobu musí být zajištěno stejně osobám majetným i nemajetným.
- ↗ Adaptace práce soudů a průběhu soudních jednání na probíhající pandemii.

Negativní trendy ↘

- ↘ Odmítání principu teritoriality v rámci novely exekučního řádu.
- ↘ Opakovaná kárná řízení se soudci, která narušují důvěru veřejnosti v justici.
- ↘ Zaostávající digitalizace justice.

předsedy soudů vyjednávat s ministerstvem podmínky pro výjimečné jmenování soudců v jejich obvodu. Tato jednání jsou ze strany předsedů soudů nutná pro zacho-

vání řádného chodu soudů, vystavuje je ale také velkému tlaku ve vztahu k moci výkonné, která může vstřícný přístup k návrhům na jmenování nevhodně podmiňovat.

Ukládání nepřiměřených trestů během pandemie

V průběhu pandemie COVID jsme byli svědky absence efektivní kontroly vládních nařízeních k omezování práv a svobod osob. Zároveň však docházelo k tvrdému postihu bagatelních trestných činů a k ukládání nepřiměřených trestů za jednání, která postrádají společenskou

škodlivost. Tento právní formalismus a chybějící zásada subsidiarity trestní represe je v období pandemie zvláště nebezpečná a neměla by se stát precedentem pro další rozhodování soudů.

Činnost vysokých reprezentantů justice snižující důvěru veřejnosti

Negativní bylo zjištění, že již druhý soudce Vrchního soudu v Praze čelí trestnímu stíhání pro velmi závažnou trestnou činnost, které se měl dopustit při výkonu funkce. I v rámci respektování zásady presumpce nevinny je nepochybně potřeba, aby se k této skutečnosti reprezentanti soudní moci adekvátně postavili. Nevhod-

né a z etického hlediska problematické byly také osobní schůzky nejvyššího státního zástupce Pavla Zemana s Janem Czerninem. Jednání vysokých představitelů justiční soustavy, která jsou v rozporu s etickými či dokonce právními normami, zásadním způsobem narušuje důvěru veřejnosti v justici.

Novela trestního zákona a trestního řádu platná od 1. 10. 2020 přináší, i přes určité výhrady k omezení přeměn trestu obecně prospěšných prací a peněžitého trestu na jiné alternativní tresty při porušení zákonných podmínek, řadu pozitivní trendů – institut doznání obviněného jako polehčující okolnosti, rozšíření možnosti užití dohody o vině a trestu, či zvýšení hranic majetkové škody.

— Petra Masopust Šachová

Doporučení expertní skupiny pro další období

1. Zákonné zakotvení exekutorské teritoriality v rámci projednávané novely exekučního řádu.
2. Zavedení kariérního řádu Státního zastupitelství, který by stanovil podmínky povyšování státních zástupců.
3. Nutnost zajistit jmenování soudců v roce 2021.